

30 JAARGANGEN CRANIUM

EEN INTERVIEW MET DE HOOFDREDACTEURS UIT HEDEN EN VERLEDEN

Het tijdschrift Cranium geeft dit jaar haar dertigste jaargang uit. In die tijd is er veel veranderd. Niet alleen aan de samenstelling van de redactie, maar ook aan het werkproces. Wij vroegen ons af hoe dat allemaal gegaan is en wie daarbij betrokken zijn geweest. Daarom heeft de huidige Craniumredactie deze mensen opgezocht en enkele vragen gesteld over hun werkzaamheden en bevindingen gedurende hun functie. In interview praten wij met een aantal oud-hoofdredacteuren en onze huidige hoofdredacteur. Wat vinden ze van de WPZ en het daarbij horende tijdschrift Cranium?

Een van de hoofddoelen van de WPZ is het samenbrengen van mensen van verschillende achtergronden, die één ding gemeen hebben: hun interesse voor Pleistocene zoogdieren. Maar wat zijn nu de achtergronden van onze (oud) hoofdredacteuren?

Hans: Ik heb Duitse taal- en letterkunde gestudeerd, maar daar was in de jaren 80 vanwege de toenmalige recessie niet zo heel veel werk in te vinden. Ook later bood dat weinig continuïteit.

Gerard: Ik was net afgestudeerd met een hoofdvak paleontologie, gericht op zoogdierpaleontologie onder Paul Sondaar, alsmede een tweede hoofdvak ethologie en een bijvak evolutiebiologie. De paleontologische interesse had ik al als kind, met name vertebraten, maar een verzamelaar van fossielen ben ik nooit geweest – ook al had ik er wel een paar. Het ging mij om de kennis, om de samenhangen en om het onderzoek.

Yvette: Ik heb biologie gestudeerd in Leiden. En ben afgestudeerd op 3 hoofdvakken: vakdidactiek (Universiteit Leiden) paleontologie (Universiteit Utrecht bij Paul Sondaar) en celbiologie (Erasmus universiteit Rotterdam). Tijdens mijn studie in Utrecht heb

ik veel samengewerkt met Thijs van Kolfschoten. Hij had veel contact met amateurs en was betrokken bij de oprichting van de WPZ. Door hem ben ik betrokken geraakt bij Cranium.

Lars: Ik ben een bioloog met een paleontologische specialisatie. Direct na mijn studie heb ik museumwerk gedaan. Daarna had ik onzekerheid over mijn werk als wetenschapper omdat ik alleen in de collectie werkte, dat was in de tijd dat ik bij Cranium kwam. Sinds 2002 ben ik aan de slag als echte wetenschapper. Daarnaast ben ik een jaar of zeven docent aan de Universiteit Leiden. Ik ben een “Museumpaleontoloog”.

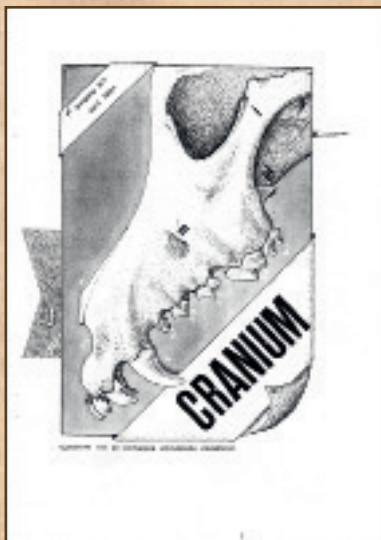
Alexandra: Ik heb diergeneeskunde gestudeerd. Maar mijn broer heeft paleontologie gestudeerd in Utrecht bij Paul Sondaar en hij ging op veldwerk. Hij deed een opgraving op Sardinië. Dat vond ik zo leuk dat ik op een goede dag dacht: “Hé, ik ga mee!”. Als het mij niet zou bevallen dan werd het gewoon een vakantie. Maar het zou wel extra leuk zijn als ik mee mag helpen. En zo ben ik goed bevriend geraakt met Paul Sondaar. Vervolgens heb ik daar ieder jaar opgegraven. Via hem raakte ik geïnteresseerd in eilandevolucie. Op Sardinië vonden we een grot waar onder andere fossielen van een hert, een haas en

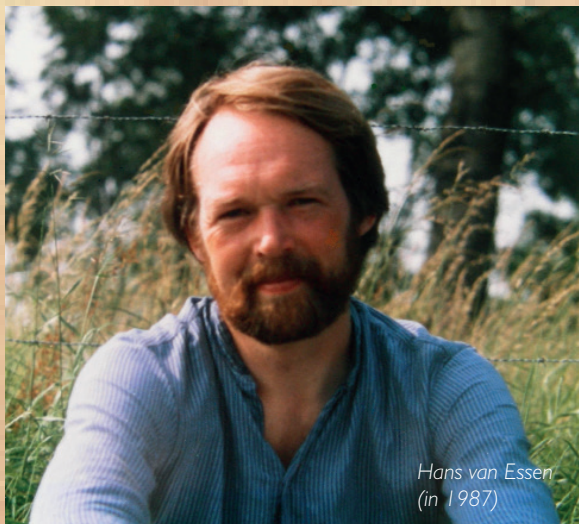
een hond werden gevonden. Met deze dieren was iets raars aan de hand. Want ze werden niet zo klein als vergelijkbare soorten op bijvoorbeeld Cyprus. Ik ben vanaf dat moment ieder jaar met Paul Sondaar naar Sardinië gegaan, heb daar opgegraven en ik ben uiteindelijk ook artikelen gaan schrijven. En zo werd het erger en erger, zegt ze er lachend achteraan. Bovendien ben ik met Paul Sondaar overal in Europa geweest, wij hebben daar alle instituten gezien en veel collecties bekeken en hij heeft mij veel verteld en uitgelegd. Paul vond dat ik een onderwerpje moest gaan doen bij Naturalis, toen nog het Rijksmuseum voor Natuurlijke Historie, op de Raamsteeg in Leiden. Dat moet in het midden van de jaren '90 geweest zijn. Ik schat 1995/1996. Toen kwam ik bij John de Vos op de kamer terecht en die was destijds voorzitter van de WPZ. Ja, dat ging heel geleidelijk.

Natasja: Ik ben archeoloog en paleontoloog en tijdens mijn studie via Thijs van Kolfschoten in contact gekomen met de WPZ (meer over Natasja's achtergrond kun je lezen in het interview met de voorzitters [red.]).

Onze oud-hoofdredacteuren hebben zich een aantal jaren enorm ingezet voor Cranium. Maar waarom zijn ze de redactie ingegaan?

Hans: Ik ben geboren in Dieren (Z.O. Veluwe) en mijn eerste belangstelling, vanaf een jaar of zeven, ging uit naar zwerfstenen. Daarbij werd ik aangemoedigd door de meester van de 5^e terwijl ik nog maar in de 2^e of zo zat. Vanaf mijn tienertijd ging het me speciaal om de noordelijke gidsgesteenten die je in deze omgeving nog vindt. Ik was als kind niet onmiddellijk van alles op de hoogte, en erg veel noordelijk materiaal is er aan de oppervlakte van het stuwwallenlandschap van de Veluwezoom niet (meer) te vinden; wel bij het hieronder genoemde Markelo en in het iets ten zuiden van de Veluwezoom uit het dal van de Gelderse IJssel opgezogen grind, dat vooral tot de Formaties van Kreftenheye en Drenthe behoort. Toen dit laatste tot mij

Hans van Essen
(in 1987)

Gerard Willemsen

doordrong was ik echter al 23. Aanvankelijk ging ik daarom naar een keileemgroeve bij Markelo, maar later bleek dat vlakbij, in Lathum, de stort van een zandzuigerij ook heel interessant materiaal bevatte. Bij het zoeken naar stenen kwam je ook wel eens botmateriaal tegen, en mensen die dat verzamelen. Van lieverlee groeit die component tot je verzameling een dusdanige omvang bereikt heeft dat je “er iets mee moet”. Omdat ik wat ruim in de tijd zat na het afronden van mijn studie Duits ben ik me bezig gaan houden met Cranium, dat in 1984 startte, en dat heb ik tot 1989 gedaan. Later heb ik op ad-hoc-basis nog wel eens wat artikelen gecorrigeerd.

Gerard: Ik was juist onderweg te beginnen aan een promotieonderzoek toen de vraag kwam om redacteur voor dit nieuwe blad te worden. Het leek me leuk en popularisering van wetenschap lag me ook na aan het hart. Ik was al jaren betrokken bij De Jonge Onderzoekers, waar ik later nog een tijd gewerkt heb, waar juist popularisering van wetenschap en het contact van geïnteresseerden met de onderzoekswereld hoog in het vaandel stond. Met mijn jarenlange belangstelling voor en kennis van paleontologie en mijn belangstelling voor het benaderen van een bredere groep mensen leek me dit een zinvolle en leuke taak waar ik goed

voor toegerust was.

Yvette: Ik was betrokken bij het onderwerp. Ook vond ik het leuk om amateurs verder te helpen in hun behoefte aan informatie. Daarnaast wilde ik graag een concrete bijdrage leveren aan de ontwikkeling van de paleontologie in Nederland.

Lars: Ik wist niet of ik verder kon gaan als wetenschapper want het waren onzekere tijden. Ook vond ik het leuk om populair te schrijven voor een wat breder publiek. Yvette Vervoort-Kerkhoff hield op met haar redactiewerk en John de Vos, die me kende vanuit Teylers Museum waar ik destijds werkte, vroeg me toen en het leek me meteen leuk.

Alexandra: Ik deed de lay-out van Cranium. Zo is het begonnen en doordat ik de lay-out deed werd ik redacteur, want Lars van den Hoek-van Ostende was destijds hoofdredacteur. Hij verzamelde ook de artikelen en de plaatjes. Op een gegeven moment nam John de Vos de hoofdredactie over. Maar hij was natuurlijk ook al voorzitter en omdat ik toen toch al redacteur was ben ik vrij snel hoofdredacteur geworden.

Natasja: Ik vond redactiewerk altijd al leuk. Ik heb tijdens mij studie ook in

de redactie van het tijdschrift van Archeologiefaculteit (Profiel) gezeten en ik was ook betrokken bij internettijdschrift PalArch. Toen Alexandra aangaf het na heel veel jaren wel genoeg te vinden ben ik de redactie ingegaan. Ook omdat er dan een link was met het bestuur. Liselotte Takken werd toen hoofdredacteur. Na anderhalf jaar ging Liselotte echter met haar gezin naar Noorwegen emigreren en werd ik hoofdredacteur.

Als redactielid wil je een zo mooi mogelijk blad afleveren aan de lezers. Hadden de hoofdredacteurs nog andere doelen en welke hiervan zijn verwezenlijkt?

Hans: Het doel van de WPZ was om amateurs makkelijker in contact te brengen met (de kennis van) beroepsmensen die op hun beurt mede [er liepen uiteraard de nodige onderzoeken buiten Nederland] afhankelijk waren van de vondsten van die amateurs. Dat heeft geleid tot een wederzijdse positieve beïnvloeding. Daarbij was Cranium het orgaan dat voorzag in de communicatie.

Gerard: Cranium was natuurlijk een deel in de WPZ wat een nieuw initiatief was. Ik vond zelf het idee om beroespaleontologen en amateurpaleontologen bij elkaar te brengen een heel goede zaak. Met voordelen voor beide groepen. Amateurs kregen zo makkelijker toegang tot professionele hulp bij bijvoorbeeld determineren en een contact met het wetenschappelijk onderzoek. Wetenschappers kregen makkelijker toegang tot en informatie over wat amateurs aan collecties hadden. Amateurs konden vaak veel meer tijd aan het verzamelen besteden dan wat voor ons mogelijk was. Bovendien leek het mij dat er een vruchtbare samenwerking met een aantal amateurs zou kunnen ontstaan waar het gaat om onderzoek. Zo zouden niet-beroeps een wezenlijke bijdrage aan het onderzoek kunnen geven. Dat is ook gebeurd in een heel aantal gevallen. Het was logisch om een verenigingsblad te willen starten, als een manier van onderling contact houden maar ook als een kanaal

AUTEUR
TIM RIETBERGEN
LINDA GILEIN
KARIN VAN HOMELEN
JORINDE VROEIJENSTIJN
KEES PEETERS
BERT SCHAGEN

Yvette Vervoort-Kerkhoff

Maasvlaktecollectie van Yvette en haar vader Niek Kerkhoff

voor de leden om hun bevindingen te kunnen meedelen en voor de wetenschappelijke wereld om ontwikkelingen te kunnen delen met de grote groep van geïnteresseerde leden. Cranium zou een belangrijk informatie- en communicatiekanaal zijn en tegelijk ook een plaats om originele artikelen te kunnen publiceren over bijvoorbeeld nieuwe vondsten. Het begon allemaal eenvoudig maar Cranium heeft zich heel positief ontwikkeld met de jaren.

Yvette: Ik had niet zo'n concreet doel. Cranium moest overeind komen en blijven. Daar heb ik een bijdrage aan geleverd op mijn manier en binnen mijn mogelijkheden. Ik vond het vooral inspirerend om met de inhoud bezig te zijn en die 'verder te brengen'.

Lars: Ik wilde een echte wetenschappelijke bijdrage leveren. De voorzitter van de WPZ wilde het meer een clubblad laten blijven, wat het ook is. Ik heb een balans gezocht door het leveren van oud nieuws, portretten van pleistocene zoogdieren en oude literatuur. Op die rubrieken ben ik nu ook het meest trots. Ook omdat ik hier het met het meeste plezier aan heb gewerkt en de meeste positieve reacties op heb gekregen. Mijn doel was Cranium meer te laten betekenen in de wetenschappelijke wereld en in die tijd werd er ook in het buitenland positief naar gekeken. Nu is dat allemaal minder. Doordat tegenwoordig

tijdschriften waar je niet een online versie van kan aanvragen geen wetenschappelijke waarde meer hebben is Cranium meer een clubblad geworden, ook al staan er aansprekende artikelen in. Mooie vondsten moeten zeker naar boven blijven worden gebracht. Wetenschap begint nu eenmaal bij de fossielen en harde data.

Alexandra: We wilden vooral Cranium vol krijgen. Als we een tekst van een wetenschapper binnen kregen dan moest het ook wetenschappelijk verantwoord zijn. Als we een artikel van een lid hadden, was het de bedoeling om het zo leesbaar mogelijk te krijgen. Soms moest daar nog aan worden gesleuteld, maar dat deed ik met plezier. Het niveau was ook nogal verschillend. Dus dat maakte het ook lastig, maar Cranium vol krijgen was dus het enige doel. Op tijd uitkomen was altijd een uitdaging.

Natasja: Cranium is voor de leden door de leden. Ik vind het dus belangrijk dat leden Cranium graag lezen, maar ook af en toe eens de stoute schoenen aantrekken en een stukje schrijven. Gelukkig doen steeds meer leden dat.

Met de artikelen alleen heb je nog geen Cranium, ook de opmaak en alles samenvoegen zijn een belangrijk deel van de totstandkoming. Hoe ging dat in zijn werk?

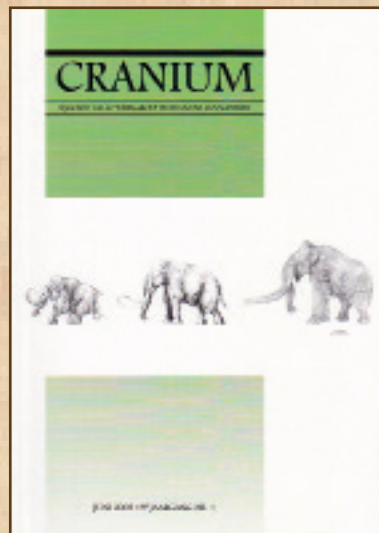
Hans: Het allereerste nummer was enkeloloms en werd nog op een gewone typemachine gemaakt. Voor de koppen werden zogenaamde wrijfletters gebruikt, wat een vrij bewerkelijk proces is. Vanaf 1985 konden we gebruik maken van een elektrische typemachine met een daisywiel en een "geheugen" waardoor je, heel beperkt, correcties kon uitvoeren. Toen is ook overgegaan naar een twekoloms indeling.

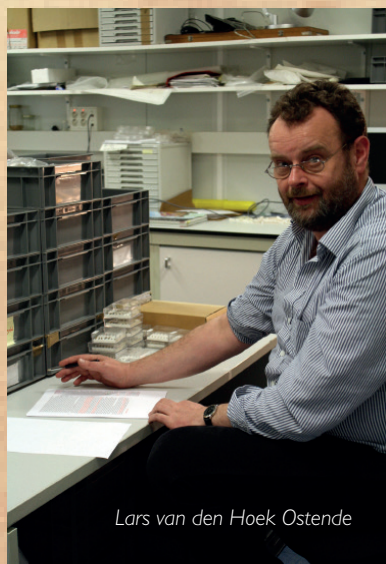
Het drukken gebeurde bij een plaatselijke drukkerij. De directie bestond uit twee broers, waarvan er één belangstelling had voor archeologie en ook een grote verzameling artefacten had aangelegd. Ook het nieten en vouwen werd daar gedaan.

Verzamelaars gingen er steeds vaker toe over om hun vondsten zelf te publiceren, al of niet geholpen door werkgroepleden met een ruimere ervaring. Hier was Cranium ook voor bedoeld. De redactie benaderde mensen die een voordracht hielden op een bijeenkomst ook wel eens met het verzoek de presentatie voor Cranium op papier te zetten. Daarnaast was het zaak een breed spectrum aan onderwerpen aan te kunnen bieden. De nieuwsaarde van "alweer" een mammoetkies neemt op een gegeven moment af, en je benaderde dan personen die een ander specialisme bezaten.

Ik maakte ook tekeningen bij artikelen van anderen, dat waren zogenaamde stipptekeningen (Hans van Essen heeft heel veel tekenwerk gedaan voor Cranium. Veel van de mooie pen- en inkttekeningen in de eerste jaargangen zijn van zijn hand [red]). In die periode was alles nog gewoon zwart-wit, ook de foto's. Het in elkaar passen van tekst en illustraties was soms een heel geklooi; hier een millimeter er af of daar de regelafstand net iets minder, zodat het resultaat er netjes uitzag.

Gerard: De redactie was in het begin erg klein, alleen Hans van Essen en ik, we woonden bovendien dicht bij elkaar in de buurt, dus dat ging eigenlijk goed. We hadden een verschillende ingang: ik als vakpaleontoloog en hij vanuit een perspectief als niet-beroeps en dat was denk ik heel goed gezien het karakter

Lars van den Hoek Ostende

Alexandra van der Geer

Natasja den Ouden

van Cranium en het lezerspubliek. Hij was ook de man met de kunstzinnige kijk op lay-out en dergelijke en een goed tekenaar, die voor heel wat illustraties zorgde in die begintijd.

Verder ging het erom om een gebalanceerde inhoud te krijgen en potentiële auteurs te benaderen, naast de spontaan geleverde artikelen. Ik herinner me dat vooral in het begin veel initiatief van de redactie uitging. Vormgeving zorgde vooral Hans voor. Het was natuurlijk nog maar het tijdvak van het "paleoinformaticum" – computers waren er wel maar niet thuis op het bureau. De PC was nog niet uitgevonden. Email was er evenmin. Dus het was papieren kopij, en knippen en plakken. Artikelen moesten vaak overgetypt worden, wie dat deed weet ik niet meer. Als ik terugdenk was het allemaal erg tijdrovend, vergeleken met het gemak waarmee we nu zowel communiceren als fraaie Pdf-bestanden kunnen produceren.

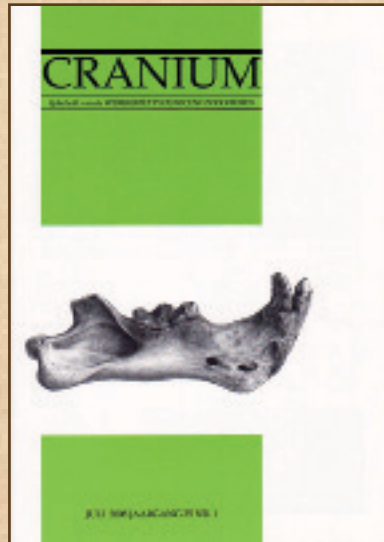
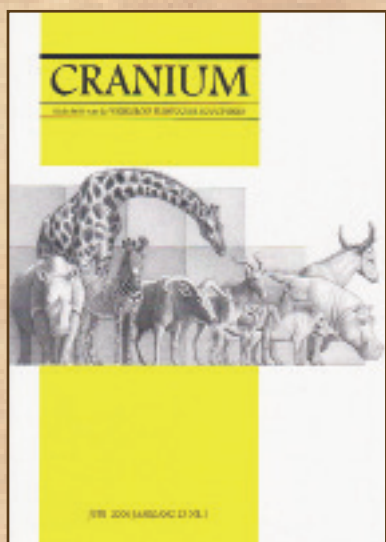
Lars: Tekst en plaatjes werden aangeleverd door auteurs. Een verandering die we hebben ingevoerd, is dat de hyenaschedel niet meer op de cover staat, maar een voorproefje van de rest van het blad: de leukste plaat uit artikel. Maar ook deze Craniums waren

doodsaai in vergelijking met de hippe, moderne Cranium van nu. Toen hebben we een kleine stap gemaakt, het uiterlijk van nu was een grote stap naar iets wat je graag wil zien. Nu is er ook veel meer mogelijk. Toen was je al blij als er een herkenbare foto in stond en de voor- en achterkant iets harder waren dan het midden.

Ik heb erg veel gehad aan ondersteuning van Coby van Kolfshoten. Er was heel veel contact met de andere redacteurs. Er was één nakijkronde en daarna stuurden we zoveel rond tot we tevreden waren. Er ging dan een floppy naar Coby, die een uitdraai maakte van de teksten en figuren daarbij leverde. Andries en ik werkten in een klein kamertje in het oude gebouw van Naturalis aan het Raamsteeg. We maakten stroken van de tekst met een snijmachine. Dat kan je je nu niet meer voorstellen, dat het nog handwerk was. Alles bij elkaar geplakt ging het terug naar Coby. Als zij het goedkeurde ging het naar de universiteitsdrukkerij bij Aardwetenschappen in Utrecht. Van daaruit kon secretaris de Craniums ophalen en in enveloppen doen. Ik heb acht jaar met Coby samengewerkt zonder haar te zien. Ik heb ook altijd fijn samengewerkt met Andries Spaan. We moesten

stroken tekst uitknippen, plaatjes op de juiste plaats plakken en Coby verwerkt dan alles. Zij plakte alles met velpon op A4tjes. We wilden graag meer korte columns in Cranium, dit vond ik altijd één van de leukste taken; het schrijven van deze stukjes en dit heb ik ook na mijn tijd in Cranium voortgezet. Ik schrijf nog steeds voor het blad Afzettingen van de WTKG en heb geschreven voor de achterkant van het personeelsblad van Naturalis, toen dat nog bestond. Ook heb ik columns geschreven voor de website van Naturalis. Er komt tegenwoordig niet meer zoveel van en dat vind ik best jammer want het is juist heel leuk om met een kort verhaal toch met een duidelijke essentie te geven.

Alexandra: Artikelen werden in mijn tijd voornamelijk door wetenschappers geschreven. Ik herinner mij met name veel Russische artikelen die via Dick Mol binnen kwamen. Ook herinner ik mij wel wat artikelen van Italianen. Die waren wel vertaald, maar het waren niet zulke beste vertalingen. Dus dan moest je alles overtypen, want iets even converteren kon toen nog niet. Vooral de tabellen waren erg lastig. Soms moest je maar een beetje raden wat de auteur precies bedoelde. Dat waren de dieptepunten. Dat is nog niet eens zo heel lang geleden. Je praat dan over ongeveer tien jaar geleden. Maar veel mensen hadden toen nog geen e-mailadres, zeker niet in Rusland. Dus overleg met de auteurs was er niet bij, zoals je dat nu even snel kan doen. En bovendien spraken die Russen toch geen Engels. Dus dan kan je er ook niet veel mee. Maar we waren allang blij dat we kopij hadden. De stukjes en de afbeeldingen knippen en plakken. Dat was altijd een heel gedoe. Dat was ook nog voor de tijd van de PDF. Je ging dan met je computer naar de filmer, die een soort film van de tekst en de plaatjes maakte. En als er iets niet goed was, dan moest je weer met je computer terug naar huis en dan moest je dat eerst repareren. Dat kostte heel veel tijd. En met die films ging je dan naar de drukker, Nautilus in Leiden. Als de tekst net niet helemaal paste, of er viel een

plaatje niet goed in de lay-out, dan kon ik het niet laten om dat artikel een klein beetje aan te passen. Heel vaak ontbraken de samenvattingen of er was geen Engelse samenvatting toegevoegd. Dus die maakte ik dan zelf, omdat het anders veel te veel tijd kostte om dit weer door de auteur te laten doen.

Cranium staat altijd vol met artikelen over zeer uiteenlopende onderwerpen, omdat er onder de leden (en dus ook de auteurs) vele interessegebieden zijn. Maar af en toe komt er ook een themanummer uit, meer gericht op één onderwerp. Welk nummer van Cranium of welk artikel is de hoofdredacteurs bijgebleven?

Lars: Dat is lang geleden. Het Archeozoologisch blad was leuk om te doen, met verhalen van de studenten van Thijs van Kolfschoten. Ook moesten we een keer een paar artikelen van Russische auteurs redigeren. Verder was het vooral business as usual waar je het hele jaar mee bezig was. Het hoogtepunt was toch steeds het in elkaar zetten, dan was het echt alle hens aan dek. Wat voor mij wel een hoogtepunt was, was toen ik pas in de redactie zat en er een nieuwe mensensoort werd gevonden in Spanje, de *Homo antecessor*. Ik heb toen in mijn jeugdige enthousiasme de vinder gevraagd om er een stukje over te schrijven in Cranium. Hij deed het nog ook! Achteraf was het een hele foute actie die heel erg goed is gegaan.

Alexandra: Het is allemaal gewoon leuke achtergrondinformatie. Of nee, er was ooit een artikel 'Exterior of the Mammoth', over hoe de mammoet in de loop der tijd door de kunst werd gezien. Dat was een hele dikke Cranium, helemaal gewijd aan dat artikel. Dat was een hele goede.

Natasja: De twee specials die we de afgelopen jaren hebben gehad, de Noordzeespecial en de Kleine Zoogdier special waren wel heel erg leuk om te doen. Vooral omdat je dan ziet dat

hoewel je een compleet nummer aan 1 onderwerp wijdt, er nog zoveel meer is.

Geen Cranium zonder de auteurs van de artikelen die erin staan. Hoe ging de samenwerking met de auteurs? Kwam Cranium wel vol en was alles op tijd binnen?

Hans: Samenwerking met auteurs was er eigenlijk weinig, ik belde wel eens op om zaken af te stemmen. Mijn aandacht ging vooral uit naar taalkundige aspecten van een artikel, wat gezien mijn professionele achtergrond voor de hand ligt. De inhoudelijke kant was het aandachtsgebied van Gerard Willemsen.

Gerard: De samenwerking met de auteurs heb ik altijd heel plezierig gevonden. Als je te maken hebt met mensen die je eigen passie delen gaat dat eigenlijk altijd makkelijk en vaak waren het mensen die ik ook in andere verbanden binnen en buiten de WPZ wel tegenkwam. Soms moest er wel eens iemand aan een deadline herinnerd worden, maar problemen met auteurs kan ik me eigenlijk niet echt herinneren.

Yvette: Dat was heel verschillend. Soms was het makkelijk en soms met veel duwen en trekken om alles binnen te krijgen. We hadden geen dropbox voor afbeeldingen e.d., alles was nogal primitief in vergelijking met nu. En soms moesten we ook zoeken naar artikelen, want er was niet altijd vanzelf genoeg ingestuurd om een nummer te vullen.

Lars: Dat was één van de leukste dingen aan het redactiewerk! Tegenwoordig is er veel meer begeleiding, toen was er één ronde waarin we dingen aangaven bij de auteurs. Het contact van dichtbij zat er in die tijd niet zo in, het was meer op afstand. Maar het leukste is als je mensen ziet die er nooit aan hebben gedacht om iets neer te zetten. Om als vinder en specialist samen een verhaal er van te maken, die combinatie. Op een manier dat je als redacteur vindt dat de leden er iets aan hebben en als

auteur dat je iets van zichzelf weergeeft.

Natasja: Het samenwerken met auteurs is altijd leuk. Sommigen schrijven al jaren en anderen hebben net hun eerste stuk ingezonden. Maar ze hebben allemaal gemeen dat ze het uit enthousiasme voor het onderwerp doen.

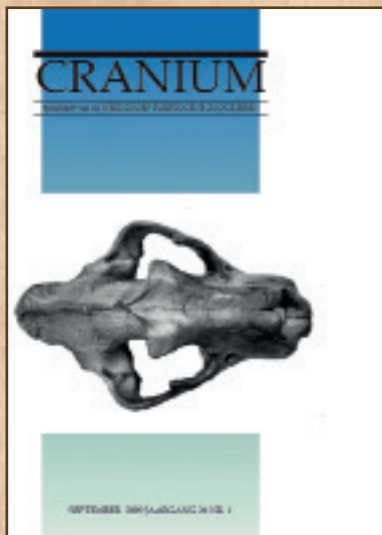
Welke auteurs zijn ze in het bijzonder bijgebleven?

Hans: Oei, daarvoor is er eigenlijk te veel langsgekomen. Als ik dan toch iets moet noemen dat er echt uitspringt, dan is dat het onderzoek van Leen Hordijk aan muizenkiezen uit de door hem zelf verrichte boringen in Zuurland, mede omdat dit nu eens niet over "grote zoogdieren" gaat.

Gerard: Tja moeilijk te zeggen. Mogelijk Paul Sondaar. Behalve dat Paul voor mijzelf en mijn ontwikkeling als wetenschapper veel heeft betekend, was hij ook iemand die oog had voor de niet-beroeps, voor iedereen met interesse voor het vak, van kundig verzamelaar tot kinderen. Hij kon ook op een goede en enthousiaste manier schrijven en vertellen op een voor ieder begrijpelijke manier.

Yvette: Mijn vader, maar dat is waarschijnlijk de directe betrokkenheid. Hij was amateur, maar deed onderzoek als een professional en publiceerde over zijn resultaten. Dat vind ik fantastisch dat Cranium daar een platform voor was/is.

Lars: Ikzelf hahaha. Niet om te lezen, maar de rubriek Oud Nieuws was zo leuk om te maken, daar heb ik enorm veel plezier aan beleefd. Ook leuk waren mensen die anders nooit zouden schrijven, maar het toch gedaan hebben omdat ze zo trots waren op dat wat ze hebben gevonden en zo toch hun moment of fame kregen, zoals auteurs die de muskusos en de watermol hadden gevonden, waar ik samen een mooie artikelen mee heb gemaakt. Niet de artikelen van mensen die heel vaak iets schrijven, zoals ik, die gaan zitten en

drie dagen later een artikel klaar hebben, maar van de mensen die gaan schrijven uit passie, dat zijn parels. Het kan stilistisch en grammaticaal dan misschien wat minder zijn, maar het wel uit het hart geschreven en dat is wat je als blad nodig hebt. Dat is het WPZ-gevoel.

Natasja: Ik heb geen favoriete auteur. Ik vind ze allemaal leuk.

Natuurlijk gaat er op de redactie van Cranium wel eens wat mis. Waar kunnen de hoofdredacteurs voor waarschuwen, of wat herinneren ze zich nog dat erg mis ging?

Hans: Er is wel eens vertraging opgetreden bij de drukker omdat die een commercieel interessantere opdracht voor liet gaan. En op een eenvoudige typemachine valt het niet mee om dingen te corrigeren, daar kwam soms handmatig knip- en plakwerk bij kijken. Voor een editie was ik van voor naar achter soms iets van 200 uur kwijt.

Yvette: Vlak voor kerst crashte onze pc. Hierdoor was alles weg! We hebben toen alles met de hand opnieuw moeten opmaken in Word. Pfff...

Lars: Je moet uitkijken dat je niet teveel gaat redigeren. Je moet de ziel van het stuk bij de auteur laten. Ook moet je als redacteur kunnen zeggen: "jij wil dit zo schrijven, prima maar niet bij ons". Je kan wel suggereren, maar niet teveel sturen.

Natasja: Er gaat altijd wel wat mis. Zodra Cranium van de drukker terugkomt en ik sla hem open is er altijd wel wat waarvan ik denk dat het misschien anders of beter had gekund. Maar er is mij ooit verteld dat iedere hoofdredacteur van ieder tijdschrift dat heeft. Maar we doen ons best!

Als je de Craniums van tegenwoordig vergelijkt met de eerste edities, is er een hoop veranderd in zowel de lay-out als de inhoud. Hoe denken de

hoofdredacteurs over de Cranium van nu?

Hans: Dat ziet er prima uit! De aller-eerste nummers waren redelijk primitief en soms was de afdrukkwaliteit van een (deel van de) oplage matig. Aan de andere kant was het destijds vergeleken met soortgelijke bladen waarschijnlijk van bovengemiddeld niveau.

Gerard: Cranium is in de loop van de jaren er sterk op vooruit gegaan, hoewel ik moet toegeven dat ik al een paar jaar geen lid meer ben van de WPZ. Mogelijk kom ik daar toch wel weer op terug.

Lars: De redactie zit deels dicht bij me in de buurt. Het is heerlijk om zo'n enthousiast team aan de gang te zien, je moet er ook hart voor hebben. Het uiterlijk is tegenwoordig veel hipper. Ik lees Cranium helaas niet zo veel meer, maar het is aantrekkelijk en dat is heel belangrijk. Als dat twee keer per jaar op je deurmat valt is het meteen een feest "kijk hij is er!" en dat straalt het uit.

Natasja: Als we naar de buitenkant kijken, dan vind ik Cranium een mooi blad geworden. Er kan tegenwoordig natuurlijk een hoop met digitaal drukwerk. Ook zijn de prijzen gedaald, waardoor het voor ons nu mogelijk is om in full colour te drukken. Met de overgang naar full colour zijn we ook gaan nadenken over een nieuwe lay-out en een indeling in rubrieken. Nike liscaljet en ik zijn toen met een ontwerper (Russell Joyce van Electric Sheep) om de tafel gaan zitten. Daar is de huidige lay-out uit voortgekomen. Ook heeft Russell ons flink op weggeholpen met het leren omgaan met InDesign, het programma waar we nu Cranium mee maken. Inhoudelijk hebben we er bewust voor gekozen om de artikelen in rubrieken in te delen. Dat maakt het makkelijk voor de lezer, maar zeker ook voor de schrijvers. We krijgen nu best veel kopij binnen. We proberen ook een goede mix te hebben van verschillende soorten artikelen. Wetenschappelijke teksten, interviews, achtergrondverhalen en vondstmeldingen, het kan allemaal in Cranium.

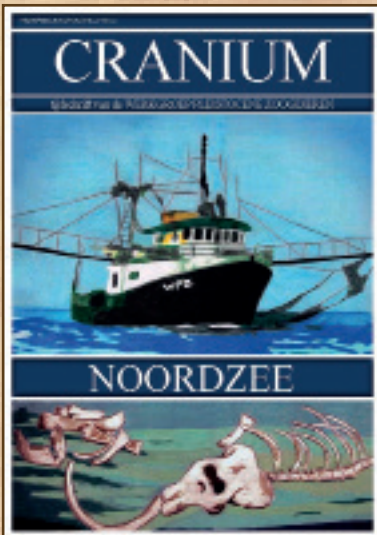
Wij van de redactie zijn altijd erg benieuwd naar de meningen van de lezers. Daarom vroegen wij aan de (oud-) hoofdredacteurs wat zij graag nog willen zien in de komende jaargangen van Cranium.

Hans: Dat is moeilijk te zeggen, maar er lijkt langzaam een verbreding van het aandachtsgebied op te treden. Er worden tenslotte niet uitsluitend zoogdierresten gevonden, dus wellicht kan je artikelen verwachten over bijvoorbeeld schildpadden of over de vroeg-pleistocene vegetatie als voedselbron.

Yvette: De onderwerpen maken mij niet zo uit. Een plek voor informatie (publicaties) die breed toegankelijk is, dat vind ik belangrijk. Dat probeer ik nog steeds te doen. In maart 2013 geef ik bijvoorbeeld een workshop in Oostvoorne voor geïnteresseerden in fossiele zoogdierresten. Deze mensen kennen Cranium waarschijnlijk niet. Ik ga het hen vragen!

Lars: De WPZ is een werkgroep, je wil dingen bij elkaar brengen, bepaalde groepen gegevens bij elkaar brengen. Dat je door oude Craniums te lezen alle informatie kan vinden over een diergroep. Het zou meer groepsgericht een fossil record moeten zijn waar we trots op zijn. Ik mis eigenlijk niet echt iets. Het kleine zoogdiernummer, daar was ik heel erg blij mee, dat mensen hun verhaal kwijt kunnen. Het is ook de groep verzamelaars die ik het meeste zie. Kleine vondsten krijgen steeds meer aandacht.

Alexandra: Wat ik wel leuk vind zijn recensies van leden over musea die ze bezoeken tijdens hun vakanties. Zeker als dat binnen Europa is. Ik vind zo iets als de 'vondst van de maand' ook wel leuk hoor, zeker om leden te stimuleren om over hun bijzondere vondsten te schrijven, want bijzondere vondsten worden natuurlijk steeds gedaan, maar bijna niemand schrijft dat op.

Een hoofdredacteur alleen maakt nog geen redactie. Hieronder volgt een lijst van iedereen die volgens de WPZ-archieven ooit deel uitmaakte van de redactie:

Gerard Willemsen (1984-1992)
 Hans van Essen (1984-1989, 2001-2002)
 Paul Sondaar (1985-2000)
 Yvette Vervoort-Kerkhoff (1987-1994)
 Barend van Harskamp (1987)
 Fred Spoor (1989-1992)
 Dick Mol (1991-1992)
 Cobie Hardeman-van Kolfshoten (1992-1998)
 Lars van den Hoek Ostende (1994-2000)
 Andires Spaan (1994-2000)
 Hansjorg Ahrens (1994-2009)
 Paul Heijstee (1998-2002)
 Alexandra van der Geer (1999-2008)
 Hannie de Visser (2002-2010)
 Tjitske Visscher (2006-2009)
 Natasja den Ouden (2009-heden)
 Liselotte Takken-Beijersbergen (2009)
 Paul Hille (2009-2011)
 Nike Liscaljet (2010-heden)
 Reanne van Kleef (2010-2011)
 Cynthia Kromotaroeno (2010-2012)
 Linda Gilein (2011-heden)
 Eelco Kruidenier (2011-heden)
 Jody Mijts (2012-heden)
 Jorinde Vroeijsen (2013-heden)
 Karin van Homelen (2013-heden)
 Kees Peeters (2013-heden)
 Tim Rietbergen (2013-heden)

De redactie is altijd afhankelijk geweest van een grote hoeveelheid mensen die buiten de redactie meewerkten aan de totstandkoming van ieder Craniumnummer. Dit waren natuurlijk de auteurs van de artikelen, maar ook mensen die foto's en tekeningen aanleverden, die inhoudelijk advies gaven of die zorgden voor de verzending. Hierbij willen we graag iedereen die op wat voor manier dan ook ooit heeft bijgedragen aan Cranium van harte bedanken.

Natasja: Ik vind het fantastisch dat er nu bij de leden zoveel animo is om stukken te schrijven voor Cranium. En natuurlijk hebben we nog wel dingen die we graag in Cranium zouden zien. Het belangrijkste is dat Cranium een platform voor de leden is en blijft. Het delen van kennis over Pleistocene Zoogdieren blijft ons grootste doel. Maar het mooie is ook dat Cranium ook echt een archief over vondsten uit het Pleistoceen is geworden, als je gaat kijken naar wat er inmiddels allemaal al in gepubliceerd is.

Na afscheid genomen te hebben als hoofdredacteurs bij Cranium, hebben onze oud-hoofdredacteurs niet stil gezeten! Wij vroegen ons af wat ze op dit moment bezig houdt.

Hans: Ik ben bezig mijn proefschrift over de evolutie van mammoeten in te korten tot een lang artikel en verder werk ik nog aan diverse andere artikelen.

Gerard: Na mijn promotie in 1990 (op een proefschrift over fossiele otters bij Paul Sondaar) ben ik in 1991 naar Zweeds Lapland vertrokken. Ten dele ben ik erg verknocht aan de natuur daar, de mensen, het klimaat. Maar het werd een wisseling van carrière. Mijn belangrijkste vrijetijdsbesteding, de kerk, werd nu mijn werk. Ik heb in Zweden theologie gestudeerd en gewerkt met een heel aantal verschillende dingen, onder meer werk onder oorsprongsvolken zoals de Zweedse Samen. De laatste jaren ben ik verantwoordelijk voor het internationale werk in Eurazië zowel als voor kerkelijk werk onder de Samen. Sinds een halfjaar woon ik in Stockholm, ietsje centraler. Ik ben ook erg geïnteresseerd en actief in vragen rond theologie en natuurwetenschap en het scheppen van een vruchtbare dialoog. Daar kom je mensen als de paleontoloog Simon Conway Morris dan weer tegen. In een kerkelijk wereldje waar creationisten hard

roepen is een insteek als de mijne uiterst noodzakelijk.

Paleontologisch onderzoek heb ik nooit helemaal verlaten. Ik heb nog nu en dan wat gepubliceerd en ben ook nu nog zijdelings betrokken bij een onderzoek – hoewel de laatste publicatie helaas al weer even geleden is. Tijdgebrek, zeker geen gebrek aan interesse.

Een paar jaar terug bezocht ik samen met een (kerkelijke) Chinese collega het paleontologisch instituut in Kunming, China, waar een belangrijke collectie van fossielen, gelijkend op de Ediacara fauna uit Canada ligt. Heel piepkleine invertebraatjes, unieke zaken. De dag ervoor hadden we een dinosauriërmuseum bezocht. Zegt mijn collega: dat van die dino's kan ik snappen, maar waarom raak je nou zo opgewonden en enthousiast over die kleine stukjes steen? Daar kwam dan weer een interessante discussie uit voort die leidde tot een avond over evolutie en theologie in China...

Lars: Teveel! In het verlengde van Cranium ben ik een tijdlang doorgegaan met het schrijven van columns. Na deze eerste redactie-ervaring ben ik van aantal tijdschriften redacteur geweest. Nu van de Franse Academie van Wetenschappen en af en toe ben ik redacteur van Scripta Geologica. Veel wat ik bij Cranium heb geleerd kan ik nog steeds hierbij gebruiken, met name het omgaan met auteurs. Zogenaamd zitten de 'echte' wetenschappers op een ander niveau dan de amateurverzamelaars die in Cranium schrijven, maar mensen zijn mensen. Ik heb nog steeds lol in het redigeren. Je krijgt wel zekere beroepsdeformatie, ik geen tekst meer lezen zonder verkeerd geplaatste komma's te zien. Ik zal altijd wel het redactiewerk onderhouden, later vast ook bij andere tijdschriften.

